

دستور جلسه شماره (۱)

عنوان: بررسی رسیدگی به تراکنش های بانکی مودیان مالیاتی مربوط به سال های قبل از سال ۱۳۹۵

مرجع طرح موضوع: شوراها و گفت و گوی دولت و بخش خصوصی گیلان، اصفهان، لرستان، بوشهر، البرز، یزد، کرمانشاه، مرکزی، آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی، کمیسیون مالیاتی اتاق ایران و امور حقوقی اتاق ایران.

تاریخ برگزاری جلسه: ۹۹/۱۱/۲۸

تعداد صفحات دستور جلسه: ۴ صفحه

تعداد پیوست ها:

شرح موضوع:

سازمان امور مالیاتی کشور در تاریخ ۹۵/۰۲/۰۴ دستورالعمل نحوه بررسی و رسیدگی به تراکنش های بانکی مشکوک را به شماره ۲۰۰/۹۵/۵۰۵ صادر نمود. در هیچ کدام از بندهای این دستورالعمل به رسیدگی به تراکنش های بانکی سال های قبل از سال ۹۵ اشاره ای نشده است؛ لیکن کلیه ادارات امور مالیاتی سراسر کشور با اشاره به دستورالعمل یاد شده اقدام به درخواست اسناد و مدارک مربوطه به تراکنش های بانکی برای سال های ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۴ از مودیان نمودند.

در ادامه سازمان امور مالیاتی دستورالعمل قبلی سال ۹۵ را با صدور دستورالعمل شماره ۲۰۰/۹۶/۵۰۵ مورخ ۹۶/۰۲/۲۴ اصلاح و دستورالعمل قبلی را کان لم یکن اعلام نمود.

پیرو این دستورالعمل و با توجه به اعتراضات تشکل های صنفی، قانونی و مودیان مالیاتی، سازمان امور مالیاتی مجدداً دستورالعمل تکمیلی تحت عنوان نحوه رسیدگی به تراکنش های بانکی مشکوک سنوات ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۴ را به شماره ۲۰۰/۹۶/۵۲۵ مورخ ۹۶/۱۰/۲ ابلاغ و در آن به رسیدگی به تراکنش های بانکی سال های قبل از سال ۹۵ مودیان مالیاتی اشاره نمود.

همچنین در این دستورالعمل حد آستانه ای برای رسیدگی به تراکنش های بانکی سال های مذکور (با اتخاذ ملاک از حد آستانه اصلاحی تعیین شده در ماده (۸) آیین نامه تبصره (۵) ماده ۱۶۹ ق.م.م اصلاحی ۹۴/۰۴/۳۱) تعیین شد. به عبارت دیگر با توجه به این دستورالعمل، تراکنش های بانکی با مجموع بستانکاری کمتر از ۵ میلیارد تومان فاقد موضوعیت حسابرسی اعلام شد.

در ادامه سازمان امور مالیاتی در تاریخ ۹۹/۰۱/۳۱ دستورالعمل جدیدی را برای رسیدگی به تراکنش های بانکی به شماره ۲۰۰/۹۹/۱۶ ابلاغ نمود. در این دستورالعمل حد آستانه کان لم یکن اعلام گردید. بدین ترتیب کلیه تراکنش های اشخاص مورد رسیدگی سازمان امور مالیاتی قرار می گیرند و این رسیدگی به قبل از سال ۱۳۹۵ یعنی زمان اجرای قانون مالیات های مستقیم مصوب ۹۴/۰۴/۳۱ تسری می یابد.

به گفته طرح کنندگان موضوع اقدام سازمان امور مالیاتی برای رسیدگی به تراکنش های بانکی سال های قبل از ۱۳۹۵ مشکلات و ایراداتی را به همراه دارد که به شرح ذیل است:

دستور جلسه شماره (۱)

۱. استناد سازمان امور مالیاتی به مقررات تبصره ماده ۲۳۱ ق.م.م. ۱ و ماده ۳۰ قانون مالیات بر ارزش افزوده ۲ برای اخذ تراکنش‌های بانکی که اطلاعات و اقلام پولی هستند صحیح نمی باشد، زیرا تاکید قانون گذار در مواد قانونی مذکور مبنی بر این است که صرفاً اطلاعات و اسناد لازم مربوط به درآمد مودیان قابل درخواست هستند.

توضیح اینکه تراکنش بانکی فی النفسه درآمد محسوب نمی شود و این موارد، خرید و فروش (فعالیت) نمی باشد. همچنین شورای نگهبان در هنگام تصویب ماده ۳۰ قانون مالیات بر ارزش افزوده، ارائه اطلاعات مربوط به درآمد و عملیات پولی و اعتباری (گردش حساب‌ها) را خلاف موازین شرعی دانسته و تاکید نموده که صرفاً اطلاعات مربوط به درآمد مودیان می بایست مورد درخواست باشد. همچنین شورای نگهبان در زمان تصویب تبصره ماده ۲۳۱ ق.م.م. که مستند دیگری برای سازمان امور مالیاتی جهت رسیدگی به تراکنش‌های بانکی قبل از سال ۹۵ می باشد، عبارت "اطلاعات و اسناد لازم در زمینه درآمد و دارایی و فعالیت مودیان مالیاتی یا هر نوع معاملات اشخاص برای اخذ از وزارت امور اقتصادی و دارایی از بانک‌ها" را خلاف موازین شرع اعلام نمود و دستور جایگزینی متن "اسناد و اطلاعات مربوط به درآمد مودی را از طریق وزارت امور اقتصادی و دارایی" را نموده است.

۲. با توجه به ماده ۱۵۲ ق.م.م. ۳ تا قبل از صدور اصلاحیه قانون در تاریخ ۹۴/۴/۳۱ (قابل اجرا از ۹۵/۱/۱)، تراکنش‌های بانکی جزء قرائن تشخیص نبوده و استفاده از این قرینه قبل از سال ۹۵ وجاهت قانونی ندارد.

۱ ماده ۲۳۱ قانون مالیات های مستقیم: در مواردی که ادارات امور مالیاتی کتبا از وزارتخانه‌ها، موسسات دولتی، شرکت‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و شهرداریها وسایر موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی اطلاعات و اسناد لازم را در زمینه فعالیت و معاملات و درآمد مودی بخواهند مراجع مذکور مکلفاند رونوشت گواهی شده اسناد مربوط و هر گونه اطلاعات لازم را در اختیار آنان بگذارند مگر اینکه مسئول امر ابراز آن را مخالف مصالح مملکت اعلام نماید که در این صورت با موافقت وزیر مسئول و تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی از ابراز آن خودداری می‌شود و در غیر این صورت به تخلف مسئول امر با اعلام دادستانی انتظامی مالیاتی در مراجع صالحه قضایی خارج از نوبت رسیدگی و حسب مورد به مجازات مناسب محکوم خواهد شد. ولی درمورد اسناد و اطلاعاتی که نزد مقامات قضایی است و مقامات مزبور ارائه آن را مخالف مصلحت بدانند، ارائه آن منوط به موافقت دادستان کل کشور خواهد بود.

تبصره- در مورد بانکها و موسسه‌های اعتباری غیربانکی، سازمان امور مالیاتی کشور اسناد و اطلاعات مربوط به درآمد مودی را از طریق وزیر امور اقتصادی و دارایی مطالبه خواهد کرد و بانکها و موسسه‌های اعتباری غیر بانکی موظفند حسب نظر وزیر امور اقتصادی و دارایی اقدام نمایند.

۲ ماده ۳۰ قانون مالیات بر ارزش افزوده: کلیه بانکها، موسسات و تعاونی‌های اعتباری، صندوق‌های قرض الحسنه و صندوق تعاون مکلفند صرفاً اطلاعات و اسناد لازم مربوط به درآمد مودی را که در امر تشخیص و وصول مالیات مورد استفاده می باشد، حسب درخواست رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور به سازمان مزبور اعلام نمایند. اشخاص مزبور در صورت عدم ارائه اطلاعات و اسناد مذکور مسئول جبران زیان وارده به دولت خواهند بود.

۳ به موجب بند ۲۲ ماده واحده قانون اصلاح قانون مالیات های مستقیم، مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱، ماده (۱۵۲) قانون حذف شد. لیکن با توجه به مفاد تبصره ماده (۹۷) در ادارات امور مالیاتی که نظام جامع مالیاتی به صورت کامل به اجراء در نیامده است، متن قبلی مواد مجری خواهد بود. **ماده ۱۵۲ ق.م.م.:** قرائن مالیاتی عبارت است از عواملی که در هر رشته از مشاغل با توجه به موقعیت شغل برای تشخیص درآمد مشمول مالیات به طور علی‌الرأس به کار می‌رود و فهرست آن به شرح زیر می‌باشد: ۱- خرید سالانه. ۲- فروش سالانه. ۳- درآمد ناویژه ۴- میزان تولید در کارخانجات. ۵- ارزش حق واگذاری محل کسب ۶- جمع کل وجوهی که بابت حق‌التحریر و حق‌الزحمه وصول عوارض و مصرف تمبر عاید دفترخانه اسناد رسمی می‌شود یا میزان تمبر مصرفی آنها. ۷- سایر عوامل به تشخیص کمیسیون تعیین ضرایب.

دستور جلسه شماره (۱)

۳. برای اخذ مالیات وفق تراکنش های بانکی بدو باید تحقق درآمد اثبات شود که این مهم در اکثر پرونده ها احراز نشده است. لازم به ذکر است در برخی از موارد در این رسیدگی ها با توجه به عدم امکان اثبات نبود اثر درآمدی در سال های گذشته، مالیات مضاعف از مودی مطالبه می گردد.
۴. هرگونه مطالبه مالیات متمم مستند به ماده ۱۵۶ ق.م.م مستلزم اسناد و مدارک درآمدی یا فعالیت کتمان شده ای است که در زمان تعیین درآمد مشمول مالیات، یا دسترسی به آن وجود نداشته است و یا مودی مالیاتی از ارائه آن خودداری نموده است، در حالی که امکان دستیابی به تراکنش بانکی علی الاصول برای واحد مالیاتی وجود داشته است. در نتیجه عدم انجام تکالیف قانونی به منظور تعیین درآمد مشمول مالیات یا عدم توجه فعالیت های درآمدی مودی برخلاف مفاد ماده ۱۵۶ ق.م.م بوده و هرگز درآمد کتمان شده محسوب نمی شود.
۵. به استناد ماده ۲۸۱ قانون مالیات های مستقیم مصوب ۱۳۹۴۱، تاریخ اجرای قانون به استثنای مواردی که در همین قانون ترتیب دیگری برای آن مقرر شده است از ابتدای سال ۹۵ می باشد و و به استناد بند (پ) ماده ۱۶۹ مکرر سازمان امور مالیاتی به اطلاعات مالی، پولی و اعتباری دسترسی خواهد داشت.
۶. به موجب آیین نامه تبصره ۵ ماده ۱۶۹ ق.م.م، نحوه دسترسی به اطلاعات عملکردی، مالی، پولی و دارایی تعیین گردیده است لیکن سازمان امور مالیاتی بدون در نظر گرفتن عدم جواز عطف بماسبق نمودن مقررات، به موجب دستورالعمل تکمیلی مربوطه، اقدام به بررسی تراکنش های مذکور در سال های ۹۱ تا ۹۴ نموده که این امر خلاف قانون و تضییع کننده حقوق اشخاص است؛ فلذا درخواست سازمان امور مالیاتی به استناد این آیین نامه برای دسترسی به تراکنش های بانکی قبل از سال ۹۵ صحیح نمی باشد.
۷. فعالان اقتصادی قبل از سال ۹۵ برای خود تکلیفی مبنی بر نگهداری اسناد و مدارک تراکنش بانکی نمی دانسته اند و گاهاً امکان ارائه اسناد و مدارک را ندارند و اغلب بنا به شرط بانک در اعطای تسهیلات، تراکنش های بانکی خود را بالا نشان داده اند.
۸. تعدادی از مودیان مالیاتی موضوع رسیدگی به تراکنش های بانکی سال های قبل از ۱۳۹۵ خود را در دیوان عدالت اداری مطرح و شعب دیوان عدالت اداری با دلایل متعدد (از جمله اینکه تراکنش های بانکی قرینه و مستند مالیات نبوده و نمی توان گردش حساب بانکی را مبنای تعیین مالیات قرار داد و یا مغایرت با ماده ۴ قانون مدنی و...) اقدام به صدور رای به نفع مودی مالیاتی در شعب بدوی و تجدید نظر داده اند.
۹. هیأت تخصصی دیوان عدالت اداری در رای شماره ۹۷۰۹۹۷۰۹۰۶۰۱۰۱۳۱ مورخ ۹۷/۰۶/۲۷ در مورد رسیدگی به تراکنش های بانکی سال های قبل از سال ۹۵، به صراحت تاکید نموده است که احکام خاص اصلاحیه قانون مالیات های مستقیم مورخ ۹۴/۰۴/۳۱ اشاره ای به تسری رسیدگی به تراکنش های بانکی سال های قبل از ۹۵ ندارد.
۱۰. به استناد رویه قضایی دیوان عدالت اداری بار اثبات و احراز درآمد بر عهده سازمان امور مالیاتی می باشد و واحدهای رسیدگی به شرط اثبات

۱ ماده ۲۸۱ قانون مالیات های مستقیم: تاریخ اجرای این قانون (مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱)، به استثنای مواردی که در همین قانون ترتیب دیگری برای آن مقرر شده است، از ابتدای سال ۱۳۹۵ می باشد. لیکن کلیه اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل موضوع ماده (۹۵) این قانون که سال مالی آنها از ۱۳۹۴/۱/۱ و بعد از آن شروع می شود از لحاظ تسلیم اظهارنامه، ترتیب رسیدگی و مقررات ماده (۲۷۲) و نرخ مالیاتی، مشمول احکام این قانون می باشند.

دستور جلسه شماره (۱)

کتمان درآمد با اسناد و مدارک لازم مکلف به اقدام می باشند.

۱۱. دیوان محاسبات کشور خطاب به سازمان امور مالیاتی طی نامه شماره ۴۷۶ / ۵۲۲۰۰ مورخ ۹۹/۰۷/۱۵، صدور برگ تشخیص و مطالبه مالیات از مودیان برای سنوات قبل از سال ۹۵ را فاقد وجهت قانونی دانسته است.

با عنایت به مطالب فوق شوراهاى گفت‌وگوى دولت و بخش خصوصى گیلان، اصفهان، لرستان، بوشهر، البرز، یزد، کرمانشاه، مرکزی و آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی، کمیسیون مالیاتی اتاق ایران و امور حقوقی اتاق ایران از دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی درخواست نموده اند بررسی پیشنهاد "عدم استفاده مجموعه مالیاتی از تراکنش‌های بانکی فعالان اقتصادی برای سال های قبل از اجرای قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴ (۱۳۹۵/۰۱/۰۱) به عنوان یکی از ابزار و قرائن مالیاتی" در دستور کار رسیدگی توسط شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی قرار گیرد.